

GUIA DIDÀCTICA

PRESENTACIÓ DEL TEMA CIENTÍFIC I INTRODUCCIÓ A LA TRAMA LITERÀRIA

Un dels diversos aspectes del camp de la salut humana el constitueixen les malalties infeccioses; en la forma d'evitar-les o guarir-les l'individu hi té un paper actiu. Cal, per tant, conèixer primer l'esquema comú del desenvolupament de les malalties transmissibles: les fonts d'infecció i els mecanismes de transmissió. Però també és important referir-nos al conjunt de mecanismes defensius de què disposa la persona sana per combatre la invasió de gèrmens; és a dir, el sistema immunitari.

Com que les malalties infeccioses continuen provocant molts dels nostres problemes de salut, no hem d'oblidar tot el conjunt de mesures per evitar-ne l'aparició. Així, els eixos teoricocientífics d'aquest relat són: els mecanismes de producció de les malalties transmissibles, el sistema immunitari i les formes generals de prevenció.

Per desenvolupar aquests continguts, considerem que el gènere policíac és molt adient, perquè proporciona el misteri necessari per atreure el lector o la lectora i ofereix el mètode inductiu-deductiu, propi també de la metodologia científica. Finalment, el fet d'utilitzar diferents nivells de llenguatge, combinant segons els personatges i les situacions el registre col·loquial i el científic, permet d'avançar progressivament en una major acceptació i comprensió del llenguatge científic.

UBICACIÓ A L'ESO

- Segon cicle de l'Ensenyament Secundari Obligatori (14-16), en les àrees de Ciències Experimentals i Llengua.
- Mòdul Professional-2 d'Auxiliar d'Infermeria.
- Ensenyament Secundari Postobligatori (16-18) com a suport de:
  - crèdit específic de Biologia o Literatura
  - crèdit comú de Llengua
  - crèdits variables o interdisciplinaris
  - contingut del Batxillerat de Ciències de la Salut

OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

- Conèixer i comprendre els aspectes bàsics del funcionament del propi cos i les conseqüències dels actes i de les decisions personals per a la salut individual i col·lectiva, i valorar els beneficis que comporten els hàbits d'exercici físic, d'higiene i d'una alimentació adequada.
- Interpretar i produir missatges amb propietat, autonomia i creativitat, utilitzant codis artístics, científics i tècnics, articulats a fi d'enriquir les pròpies possibilitats de comunicació i reflexionar sobre els processos implicats en el seu ús.

OBJECTIUS TERMINALS

* Àrea de ciències experimentals

- Valorar i conèixer els hàbits saludables tant individuals com col·lectius en relació amb l'alimentació, l'esport, els factors que alteren l'equilibri del sistema nerviós i la necessitat de prendre mesures adequades per no consumir drogues i evitar el contagi de malalties, d'una manera especial les de transmissió sexual més freqüents.

* Àrea de llengua

- Llegir expressivament textos literaris en prosa o en vers, o de les altres àrees del currículum, amb veu i entonació adequades i d'acord amb les regles de l'ortografia de la llengua respectiva.
- Manifestar interès per la literatura com a mitjà per interpretar la realitat.

OBJECTIUS DIDÀCTICS

- Esquematitzar les característiques fonamentals dels bacteris i els virus.
- Posar en comú tots aquells coneixements previs sobre les malalties infeccioses i els microorganismes patògens que les originen.
- Reconèixer la ubicació dels gèrmens i les formes més habituals de transmissió de les malalties que els alumnes han sofert o coneixen.
- Deducir i concretar la resposta immunitària desencadenada davant de casos pràctics d'infeccions i d'immunitzacions.
- Relacionar la resposta immunitària amb la utilització de les vacunes i les gammaglobulines per prevenir algunes malalties infeccioses.
- Recollir informació i exposar alguns avenços en el coneixement dels microbis i la lluita contra les malalties infeccioses.
- Consultar el diccionari i altres fonts sobre els conceptes bàsics relacionats amb les malalties infeccioses i la resposta immunitària.
- Utilitzar la lectura com a tècnica per a la recerca d'informació.
- Reconèixer els trets bàsics de la novel·la policíaca.
- Crear textos literaris amb les línies fonamentals del gènere policíac.
- Conèixer, interpretar i utilitzar les locucions, refranys i frases fetes d'ús corrent.
- Reconèixer els elements narratius del relat: caracterització dels personatges o el llenguatge.
- Interpretació dramàtica de situacions quotidianes.
- Obtenir i analitzar informació sobre el Delta de l'Ebre.

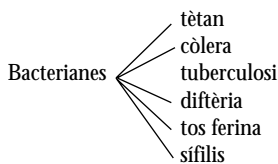
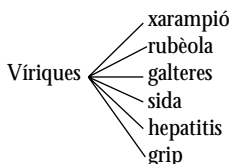
CONTINGUTS TRANSVERSALS

- Prendre consciència de la importància d'una actitud activa i responsable davant la salut pròpia i la col·lectiva.

- Ser capaç d'expressar i dur a terme les conviccions, encara que sigui contracorrent, sense oblidar el respecte als altres.
- Valorar el paper del grup, com a reforç de la personalitat individual.
- Evitar l'ús sexista del llenguatge, acostumant-se a llegir i a utilitzar els substantius col·lectius.

ACTIVITATS D'APRENENTATGE I AVALUACIÓ

- A partir de la lectura de la novel·la, i del llibre de text o l'enciclopèdia, feu un esquema amb les característiques dels bacteris i els virus per deduir-ne les diferències.
- Elaboreu, a partir de l'experiència pròpia o dels coneixements que tingueu, una llista de malalties infeccioses bacterianes i víriques. Comenteu amb el grup tot el que en sapigueu. En citeu unes quantes:

- Busqueu informació sobre els mecanismes de transmissió de les malalties infeccioses de l'activitat anterior i sobre les mesures que cal prendre per evitar el contagi (podeu preguntar-ho a casa vostra). Anoteu tota aquesta informació.
- Distribuïts en grups, feu una descripció detallada de la resposta immunitària (capítol VII) en cada un dels casos pràctics següents:
  - Un home beu aigua contaminada amb el virus de l'hepatitis A i, per primera vegada, té contacte amb el virus.
  - Una nena va patir el xarampió fa dos anys i ara entra en contacte una altra vegada amb el virus però no desenvolupa la malaltia.
  - Un noi que ha estat vacunat contra el tètan entra en contacte una altra vegada amb el bacil i no pateix la malaltia.
  - Una dona es contagia del virus de la sida i es fa portadora d'anticossos.
- Responeu breument aquestes qüestions, a partir de la informació del text, i feu-ne després un comentari a classe:
  - Per què cal vacunar-se cada any contra la grip i no pas només un cop a la vida?
  - Per què algunes malalties infeccioses es pateixen només una vegada a la vida?
  - Quina diferència hi ha entre vacunar-se i posar-se una gammaglobulina contra el tètan?
- Les descobertes en les investigacions sobre l'origen microbià d'algunes malalties o la forma de combatre-les se succeïren entre finals del segle XIX i l'actual. Hi ha biografies i treballs interessants sobre això, que són fàcils de recollir. Elaboreu de forma breu la història de la vida i els descobriments de qualsevol dels següents científics: L. Pasteur, R. Koch, A. Fleming, J. Lister.

- Feu un diccionari terminològic amb els conceptes que tenen relació amb la novel·la: antibiòtic, anticòs, antigen, bacil, bacteri, font d'infecció, gammaglobulina, germen, immunitat, infecció, limfòcit, malaltia transmissible, macròfag, mecanisme de transmissió, mutació, toxina, vacuna, virus...
- Per grups, després de llegir *No em bacil·lis!*, expliqueu quins són els trets bàsics de la novel·la policíaca.
- Feu una llista de detectius coneguts i classifiqueu-los per les seves característiques: aventurer, metòdic, immoral, lògic, alcohòlic, faldiller...
- Elaboreu el guió d'un conte policíac. Deixeu ben clares les pistes de què parteix el detectiu i el camí que ha de seguir per tal de resoldre el cas.
- De quins autors de novel·les policiaques parla en Lluís a *No em bacil·lis!* (capítol VI)? Citeu una novel·la de cada un i, si n'heu llegida cap, feu-ne un resum breu.
- Escriviu tres refranys que trobeu al relat. Afegiu-ne tres de nous, que conegueu.
- Anoteu cinc paraules d'argot i cinc paraules d'ús col·loquial extretes de la novel·la. Digueu-ne les diferències.
- Creeu un diàleg en què els personatges utilitzin paraules d'argot (de cent línies com a mínim).
- En grups, prepareu interpretacions dramàtiques de diferents situacions del relat:
  - joc de persecució del bacil, al càmping;
  - trobada de la penya a la cerveseria;
  - escenes tendres de l'Anna i en Lluís;
  - diàlegs de l'Anna i en Màrius o la Carme, etc.
- El Delta de l'Ebre és l'indret de Catalunya més important des del punt de vista ornitològic. Citeu i descriu els ocells de què es parla en el viatge de tota la colla d'amics al Delta (capítol VII). Informeu-vos també d'altres tipus d'ocells propis de zones humides com el Delta.
- Investigueu el cicle de l'arròs i la història de la formació del Delta.

VOCABULARI BÀSIC

antibiòtic, antigen, anticòs, bacil, bacteri, endèmia, epidèmia, font d'infecció, gammaglobulina, immunitat natural i adquirida, immunització activa i passiva, infecció, malaltia infecciosa, mecanisme de transmissió, microorganisme patògen o germen, mutació, resposta immunitària, toxina, vacuna, virus, etc.

BIBLIOGRAFIA

* Àrea de ciències. Professors

KIRKWOOD, E. i LEWIS, C. *Inmunología Médica Básica*. Madrid: Interamericana. Mc. Graw-Hill, 1990.

Enciclopèdia de Medicina i Salut. Vol. VII. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. 1990.

* Àrea de llengua/literatura. Professors

Iniciació al conte literari. Antologia a cura d'Alfred Sargatal. Barcelona: Laertes, col·lecció Glanco, 1988.

* Alumnes

BONET, R., LABORDA, J., RINCÓN, F. i SÁNCHEZ ENCISO, J. *Sintaxis del suspense y la aventura.* Barcelona: Teide, 1989.

OLLÉ, Manuel (curador). *La bossa o la vida.* Barcelona: La Magrana, col·lecció L'esperver, 1990.

Sida. Els fets. L'esperança. Direcció del Prot. Luc Montagnier. Barcelona: Fundació La Caixa, 1993.